

บทคัดย่อ

โครงการการจัดการแม่โคต้นน้ำบนฐานทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของประเทศ และการประเมินประสิทธิภาพสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงโคด้วยการวิเคราะห์ห่อหุ้ม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานการเลี้ยงแม่โคในพื้นที่ทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เพื่อศึกษาการจัดการการเลี้ยงแม่โคเนื้อและลูกโคในพื้นที่ทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเพื่อเสนอแนะการจัดการเชิงระบบเพื่อเพิ่มปริมาณโคเนื้อด้วยฐานทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ รวบรวมข้อมูลการเลี้ยงแม่โคจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในทุกพื้นที่ การตรวจสอบสภาพความเป็นจริงในสถานการณ์การเลี้ยงปัจจุบันร่วมกับเกษตรกร โดยมีเป้าหมายมุ่งไปสู่การเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกผู้ตลาดในพื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมและที่สาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะในพื้นที่เหนือเขื่อนหลัก ได้แก่ เขื่อนภูมิพล (จังหวัดตาก ลำปาง และลำพูน) เขื่อนสิริกิติ์ (จังหวัดอุตรดิตถ์ น่าน) เขื่อนอุบลรัตน์ (จังหวัดหนองบัวลำภู อุดรธานี และขอนแก่น) เขื่อนแก่งกระจาน (จังหวัดเพชรบุรี) ลำคลองชลประทาน (จังหวัดสมุทรสงคราม เพชรบุรี ลพบุรี สระบุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา) และป่าสงวนแห่งชาติอื่น ๆ แล้วจัดทำฐานข้อมูลการเลี้ยงแม่โคในพื้นที่ ส่งเคราะห์การจัดการเชิงระบบเพื่อใช้ในการเจรจาและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายและผู้มีส่วนได้เสีย สำหรับการจัดทำนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงแม่โคต้นน้ำ ในส่วนของการประเมินประสิทธิภาพสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงโคด้วยการวิเคราะห์ห่อหุ้ม ดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรจากฐานข้อมูลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลห่อหุ้ม

ผลการศึกษา พบว่า มีการเลี้ยงแม่โคในพื้นที่ทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายของการศึกษาจำนวน 96,380 ตัว เป็นโคเพศเมียรวม 58,265 ตัว โคเหล่านี้จัดเป็นโคพื้นเมืองและลูกผสมพื้นเมือง อยู่ไกลกว่าระบบการส่งเสริมของกรมปศุสัตว์ มีความเสี่ยงในด้านสุขภาพสัตว์ การเกิดโรคระบาด ปัญหาการผสมเลือดชิด และอัตราการรอดตายต่ำ การจัดการการเลี้ยงแม่โคเนื้อและลูกโคเป็นรูปแบบการเลี้ยงโคฝูง ปล่อยให้หาอาหารที่อยู่ตามธรรมชาติ การผสมพันธุ์ตามธรรมชาติโดยมีพ่อโคคุมฝูง มีการนำเกลือและแร่ธาตุเข้าไปให้โค ผลของการเปลี่ยนแปลงฤดูกาล โคจะเคลื่อนย้ายลงสู่พื้นที่ราบและมีแหล่งอาหาร โคเพศผู้จะถูกคัดออกจากฝูง และเตรียมนำสู่ตลาด ถึงแม้จะเลี้ยงด้วยต้นทุนต่ำเพราะใช้ทรัพยากรร่วมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ แต่การให้ความสำคัญในมูลค่าทางเศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามคุณสมบัติของโคยังมีน้อย บางพื้นที่ยังมีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วม ซึ่งต้องการทำข้อตกลงร่วมระหว่างราษฎรกับภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กรมปศุสัตว์ควรจัดระบบการส่งเสริมและองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ตั้งแต่การเลี้ยง การดูแลสุขภาพสัตว์ รวมถึงการจัดการโคและเนื้อโคให้เหมาะสมกับตลาด ให้กับเกษตรกรต่อไป เช่นเดียวกับการดำเนินการกับโคที่เลี้ยงอยู่ในพื้นที่สาธารณะภาคกลาง

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรโคเนื้อ พบว่า มีประสิทธิภาพระดับสูงมากในช่วงปีบัญชี 2556 และ 2557 โดยมีแนวโน้มเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 0.825 เป็น 0.910 แต่ในช่วงปีบัญชี 2558 และ 2559 มีประสิทธิภาพในระดับสูง โดยลดลงจากช่วงปีบัญชี 2556 และ 2557 ลดลงเหลือ 0.76 และ 0.77 ตามลำดับ ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จะพบว่าประสิทธิภาพทางเทคนิคมีแนวโน้มลดลงจากระดับสูง 0.753 ในปีบัญชี 2556 เหลือ 0.691, 0.673 และ 0.665 (ระดับสูง) ในปีบัญชี 2557, 2558 และ 2559 ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันระหว่างประสิทธิภาพทางเทคนิคกับผลการประกอบการของสหกรณ์ของสหกรณ์ชั้นนำ เช่น สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด และสหกรณ์เครือข่าย จำกัด เป็นต้น จะพบว่า ถึงแม้สหกรณ์จะมีค่าประสิทธิภาพระดับสูง แต่มีแนวโน้มต่ำลง และกำไรสุทธิมีแนวโน้มลดลงมาเป็นลำดับ ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์ของการขาดแคลนโคเนื้อ

Abstract

The objectives of the upstream cattle cow management on common property and public land and efficiency evaluation of beef cattle production cooperatives and farmer groups by data envelope analysis project were to create the data base of cattle cow in common property and public land; to study the upstream cattle cow and their offspring management on common property and public land; to evaluate beef cattle production cooperatives and farmer groups by data envelope analysis; and to propose the management system for increasing the cattle cow in common property and public land. The data from target areas were reported by the Livestock Development Department and were observed by the researcher teams with cooperation of the farmers in the areas above Bhumibol dam, Sirikit dam, Ubol Ratrana dam, Kaengkrachan dam, and areas along the irrigation canals in the central plain. The data were based and management system was synthesized for negotiating and cooperating with the networks and stakeholders. In case of efficiency evaluation of beef cattle production cooperatives and farmer groups, the business data of the cooperatives and farmer groups were collected from the data base of the Cooperative Auditing Department. The data envelop analysis was applied for efficiency estimation.

The results revealed that there were cattle cows raising in the target areas of common property and public land 96,380 heads, consisted of cows 58,265 heads. These cows were native and hybrid local varieties, far from the extension of the Livestock Development Department. Their risks included animal health, disease outbreak, inbreeding, and low average survive rate. The cows and their offspring were isolated herd in the forest areas. They fed natural grass and leaf, were bred naturally by the bull the flock. Their owners provided mineral and salt time to time. The season change would force the cattle herd to move down to the flat and grass areas nearby the reservoir. The male cattle were selected out of the herd, groped in a pen, and ready to move to the market. Although these cattle were raised low cost in the common property and public land, their economic values were rarely recognized and the market was not identified their use. The conflict of land use sill occurred in some area. Thus, the agreement between the group of cattle owners and the government agencies was required. The Livestock Development Department should provide the extension system and knowledge to the farmers, including raising knowledge, cattle health, and live cattle and meat market. This provision should be the same as the operation in the public areas in the central plain.

The data envelop analysis resulted the highly technical efficiency of beef cattle cooperatives in accounting year 2013 and 2014, with 0.825 and 0.910 score, respectively. However, the technical efficiency score in accounting year 2015 and 2016 dropped to high level of 0.76 and 0.77. In case of beef cattle farmer groups, the technical efficiency showed the high level, but decreased from 0.753 score in accounting year 2013 to 0.691, 0.673 and 0.665 in accounting year 2014, 2015 and 2016, respectively. The concordance between the technical efficiency and the net profit of the well-known cooperatives, such as Pon Yang Kham Livestock Cooperatives and Beef Cluster Cooperatives Ltd., was observed. The results showed that although the cooperatives had highly efficiency scores, their tendencies declined and the net profits decreased under the condition of beef cattle deficiency.